

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2022. október 17.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

A szövegértési feladatok megoldásának értékelése, pontozása

- A válaszokra csak a javítási-értékelési útmutatóban megadott pontszámok, illetve részpontszámok adhatók. Fél pont nem adható.
- A hiányzó válasz minden esetben 0 pont.
- Az értékelő tanár a dolgozatban jelölje és pontozza a helyesírási hibákat, és a pontszámot adja hozzá a szövegalkotási feladat helyesírási pontszámaihoz. A helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.
- A javító tanár csak az útmutatóval lényegében egyező tartalmú választ értékelheti pontokkal. A megfogalmazás természetesen eltérhet a javítási útmutatótól. Több helyes válasz esetében a lehetőségeket / jel különíti el egymástól.
- Amennyiben a vizsgázó a feladatban előírnál több választ ír, akkor az első (megadott számú) megoldást kell figyelembe venni.
- A pontozásban figyelembe kell venni a felelet megfogalmazását is, amennyiben ezt az útmutató előírja.

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Bizonyos feladatok végén zárójelben adjuk meg a megoldást segítő szövegrészlet(ek) számát.

A turul szerepe az ősi magyar hitvilágban

(Elhangzott a Turulmadarak a Kárpát-medencében című kiállítás megnyitó ünnepségén)

(1) A turul a magyar eredetmondák mitológiai madara, a csodaszarvas mellett egyik totemállatunk. Úgy is mondhatjuk [...], a turul a magyarok ősi pogány hitvilágának emléke, az égi hatalom és az uralkodói fensőbbség megtestesítője. E titokzatos madár a mai napig szorosan kötődik hozzánk, bár igazából azt sem tudjuk pontosan, mely állatról van szó.

(2) Egyes elképzelések szerint a mondai turul az élővilágban egy nagy testű sólyommal, talán az altáji havasi sólyommal, a kerecsensólyommal, a szirti sassal, a szakállas keselyűvel vagy a fakó keselyűvel azonosítható. A sólymok nem nagy testű, de annál bátrabb, gyorsabb és erősebb ragadozó madarak, míg a szirti sas és a keselyűk szárnya meghaladja a két és fél méteres fesztávolságot is. Miért éppen ragadozó madár lett a pusztai népek szent állata? Mert a nomádokhoz hasonlít – kevésbé helyhez kötött, mint például a medve vagy az oroszlán. Emellett a bátorsága, égbe törése által az Isten küldötte is lehetett. A turul volt az eszményi, a hibátlan, a győzhetetlen, vagyis az isteni.

(3) A turul szó török eredetű (a csagatáj togrul vagy turgul vadászsólymot jelent). Az ősi magyar nyelv három szót ismert a sólymok különböző fajtáira: a kerecsen, a zongor (ebből származtatható a Zsombor név is) és a turul szavakat; az ősi, a használatból kiveszett túrul szót 19. század eleji költőink hozták újra használatba turul alakban. Teljes bizonyossággal nem dönthető el, hogy a turul valójában sas vagy sólyom, esetleg keselyű; a mítoszok értelmezése alapján egyesek szerint sasról van szó; a nyelvi bizonyítékok a sólyom jelentés mellett szólnak. A millenniumi turulmadarak mintájául pedig leggyakrabban az a fakó keselyű szolgált, amelynek preparált példányát ma is megismerhetjük a budapesti Természettudományi Múzeumban – kiterjesztett szárnyal, az emlékműveken látható pózban, csak éppen kard nincs a csőrében. Egyes kutatók szerint a turul egy Altaj-hegységben őshonos madár volt, amely vándorsólymászok által került Perzsiába, Turkesztánba, majd a többi – nyugati – országba is. Köztudott, hogy a sólymászok és a sassal való vadászat a belső-ázsiai eredetű és a sztyeppei népek egyik vadászati módja volt. Nem volt ez másként a magyaroknál sem. Sólyommal és sassal nemcsak galambra, nyúlra, de nagyobb vadakra, akár szarvasra vagy farkasra is vadásztak. Igaz, az effajta mulatság inkább az előkelők kiváltsága volt. A sólymászok népszerűségét nyelvünk is bizonyítja. Hét régi vadászmadár nevünk, a sólyom, ölyv, turul, torontál, bese, zongor és karvaly mind török eredetű. [...]

(4) A turul rendkívül fontos szerepet játszik az ősi magyar hitvilágban. Legendáink kétszer is említik a turult népünk sorsát meghatározó szerepben. A turul első ízben Álmos fejedelem születésével kapcsolatosan tűnik fel.

Anonymusnál olvashatjuk: „A nyolcszáztizenkilencedik esztendőben Ügyek [...] nagyon sok idő múltán Magóg király nemzetségéből vezére volt Szkítiának, aki feleségül vette Dentu-mogyerben Önedbelia vezérének Emese nevű lányát. Ettől fia született, aki az Álmos nevet kapta. Azonban isteni csodás eset

miatt nevezték el Álmosnak, mert teherben levő anyjának álmában isteni látomás jelent meg héja-forma madár képében, és mintegy reá szállva teherbe ejtette őt. Egyszermind úgy tetszett neki, hogy méhéből forrás fakad, és ágyékából dicső királyok származnak, ámde nem a saját földjükön sokasodnak el.” [...]

(5) A turul később is feltűnik, többek között a magyar népmesék hőseként. Egyik ősi magyar népmesénk hőse egy „isteni madár”, amely kiszabadítja a Napot, feleséget is szerez magának és a mese végén király lesz. Vagy gondoljunk csak a *Fehérlófia* embert magasba röpítő, segítő madarára, akit repülés közben folyamatosan etetni és itatni kell. A különböző világszintek közötti utazás az ősi hitvilágunk bizonyítéka.

(6) Egy újabb keletű monda a turulmadarat II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez és a tiszaujlaki turulos emlékműhöz kapcsolja. Keresztyén Balázs mondagyűjteménye, illetve Király Benedek Lőrinc egyik meséje is leírja a történetet, melynek lényege a következő: a Tiszaujlak határában vívott csata során az ellenség kiverte Rákóczi kezéből a kardot. Szorongatott helyzetéből a nagyságos fejedelmet őrző madara mentette ki. A váratlanul lecsapó turul csőrében kardot hozott Rákóczinak, karmaival pedig a labancokat marcangolta. Ennek emlékére állították a szobrot a Tisza partján.

(7) Engedjék meg, hogy pár szót szóljak a turul képzőművészeti ábrázolásairól!

A kora középkorban a hunok, avarok és magyarok kedvelt díszítőmotívuma a turul, erről több régészeti lelet tanúskodik. Közülük az egyik legszebb a rakamazi honfoglalás kori aranyozott ezüst hajfonatkorong. Ezen a kiterjesztett szárnyú turul két kisebb madarat tart a karmaiban. Ezek vagy a fiókái, vagy a zsákmányállatai lehetnek. A nagyszentmiklósi aranykincs egyik edényén látható hatalmas madár pedig egy emberi alakot emel a magasba. Egyes kutatók ebben az „égberagadási” jelenetben Emese álmának ábrázolását látják, mások szerint a madár a társai által az alvilágban hagyott hőst segíti vissza az emberek világába.

(8) A turul ugyanakkor a magyarság első – címerszerűen használt – szimbóluma, korai címereink egyik szereplője is. Kézai Simon és Kálti Márk krónikái szerint Attilától Géza fejedelem idejéig a koronás fejű turul volt a magyarság hadi jelvénye. Sőt, a *Képes Krónika* miniatúráin többször feltűnik a pajzsra vagy zászlóra festett turulmadaras címer, ahol a madár mindig fekete, a háttér pedig vörös. A pogány valláshoz való kötődése miatt a középkorban egy időre eltűnnek a turulábrázolások, csak a 14. században jelennek meg újra krónikáinkban. A turullal később is találkozunk faragásokon, népi hímzésekben és másutt. A jelenleg forgalomban lévő ötvenforintos érmén a kerecsensólyom domborművű képe található. A turulmadár szerepel a Magyar Honvédség és a Nemzetbiztonsági Hivatal jelvényén is. A középkori ábrázolásoktól eltérően a modern kori turulokat általában kiterjesztett szárnyakkal, csőrükben karddal ábrázolják.

(9) Alighanem a leggyakrabban szobrokon találkozhatunk a turulmadár megjelenítésével. Ezek többségét a 19. század végén és a 20. század elején állították, amikor újra kultusza lett a nemzeti öntudatnak. 1896-ban, a millenniumi ünnepek alkalmával hét helyen állítottak emlékművet a Wekerle-kormány megbízására: Dévény, Nyitra, Munkács, Brassó, Pannonhalma, Zimony és Pusztaszer helységekben – ebből csak Pusztaszer és Pannonhalma található a mai országhatárokon belül. A hét emlékműből három esetében: a nyitrai, a munkácsin és a zimonyin volt turulszobor. [...] E hét emlékműből ma már csak a pusztaszeri áll.

(10) A fenti hét, kormányzati kezdeményezésre felállított emlékművön kívül a Monarchia utolsó két évtizedében még számos turulszobor épült helyi kezdeményezésre. Mind közül a legnagyobb a tatabányai (bánhidai) emlékmű, amelynek felállításáról 1896-ban Komárom vármegye közönsége döntött, ám pénzhiány miatt csak 1907-ben avathatták fel. Donáth Gyula szobrászművész készítette a 15 méteres szárnyfeszítávolságú, kiterjesztett szárnyú bronzmadarat, karmai közt karddal, fején a stilizált aranyozott Szent Koronával. Ez Európa legnagyobb madárábrázolása.

A feladathoz igazított, szerkesztett szöveg.

Forrás:

Kész Barnabás történész

Elhangzott a Turulmadarak a Kárpát-medencében című kiállítás megnyitó ünnepségén Beregszászon 2011. október 21-én

<https://felvidek.ma/2012/02/a-turul-szerepe-az-osi-magyar-hitvilagban/> Utolsó letöltés ideje: 2022. 07. 25./

1. A *turul szerepe az ősi magyar hitvilágban* című ismeretterjesztő szöveg eredetileg élőlészóban hangzott el. Írjon ki a szöveg egészéből két részletet, amelyek az élőlészóbeli közlést támasztják alá!

Lehetséges válaszok:

- „Engedjék meg...
- ...pár szót szóljak...
- *Elhangzott...*
- Úgy is mondhatjuk...

Adható 2, 1, 0 pont.

2. A szerző titokzatos madárnak nevezi a turult. Idézzon a megjelölt bekezdések mindegyikéből egy-egy mondatrészletet, amelyek a madárral kapcsolatos bizonytalanságot fejezik ki! (1, 2, 3)

- a) „bár igazából azt sem tudjuk pontosan, mely állatról van szó”
- b) „Egyes elképzelések szerint”/ „talán... vagy... azonosítható”
- c) „Teljes bizonyossággal nem dönthető el”/ „esetleg”/ „egyések szerint”/ „egyek kutatók szerint”

A megoldásokra csak akkor adható meg a maximális pont, ha mindegyik megadott bekezdésből szerepel egy-egy részlet. Az idézőjelek hiánya központosítási hiba.

Adható 3, 2, 1, 0 pont.

3. Nevezze meg a 3. és a 7. bekezdés alapján, hogy a nyelvtudományon kívül mely három tudományterület segít a mondai *turul* azonosításában!

mitológia / természettudomány(ok) / régészet / zoológia / ornitológia / történettudomány / művészettörténet

Adható 3, 2, 1, 0 pont.

4. Az idegen nyelvből származó szavakat, amelyek az átvevő nyelvben meghonosodtak és beépültek a nyelv rendszerébe, jövevényszóknak nevezzük. Támassza alá a szöveg alapján, hogy a *turul* szavunk jövevényszó!

A *turul* szó török eredetű.

Adható 1, 0 pont.

5. Nevezze meg, hogy az adott bekezdésből kiemelt tulajdonnév mely irodalmi műfaj(ok)ban szerepel a szöveg szerint! Az egyikhez kettő is tartozik! (4, 5, 6)

- a) **Álmos fejedelem:** legenda
- b) **Fehérlófia:** népmese
- c) **II. Rákóczi Ferenc fejedelem:** monda, mese

Adható 4, 3, 2, 1, 0 pont.

6. Keresse meg és írja le az alábbi mondatokban *dőlt betűvel* szedett szó, szószerkezet, mondat szövegbeli megfelelőjét! Ügyeljen a nyelvi elemek toldalékolására! (3, 4, 6, 9)

- a) millenniumi
- b) labancokat
- c) kultusza
- d) ágyékából dicső királyok származnak

Az a), b), c) megoldás csak akkor ér pontot, ha a szóalak a mondatba beilleszthető toldalékos formájában szerepel. A d) alpont esetében nem vesszük figyelembe a mondatkezdő nagybetűt és a mondatzáró írásjelet.

Adható 4, 3, 2, 1, 0 pont.

7. Mely három népnek volt kedvelt díszítőmotívuma a turul?

- hunok
- avarok
- magyarok

Az egy pont akkor adható csak meg, ha a válasz mindhárom főnevet tartalmazza és másikat nem.

Adható 1, 0 pont.

8. Nevezze meg egy jelöletlen birtokos jelzős szerkezettel a 4. és 7. bekezdés közös, azonos elemét!

Emese álma

Adható 1, 0 pont.

9. Töltse ki a táblázat hiányzó adatait a 7., 8., 9. és 10. bekezdés alapján a turul ma is megszemelhető ábrázolásairól! Ügyeljen a tulajdonnevek helyesírására!

Az ábrázolás típusa/megjelenési formája	Fellelhetőségének helyszíne/szerzőjének neve	A szóban forgó ábrázolás megnevezése
régészeti lelet / használati tárgy / díszítő motívum	Rakamaz	hajfonatkorong
	Nagyszentmiklós	aranykincs/edény
krónika / kódex	Kézai Simon	címer / hadi jelvény
	Kálti Márk / Képes Krónika	miniatúra/címer/pajzs/zászló
pénzérme	Magyarország	50 forintos
emlékmű	Pusztaszer	nem turulszobor
	Tatabánya	turulszobor / bánhidai emlékmű

Adható 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1, 0 pont.

10. Soroljon fel két olyan művészeti tevékenységet a szöveg alapján, amelyek nem szerepelnek a 9. feladat táblázatában! (8)

faragás, (népi) hímzés

Adható 2, 1, 0 pont.

11. Igaz vagy hamis?

Döntse el az olvasott szöveg alapján az alábbi állításokról, hogy igazak-e vagy hamisak! Írja a megfelelő betűjelet az állítás mellé, a táblázat 3. oszlopába! (I = igaz, H = hamis)

a)	Legalább hét vadászmadár nevünk török eredetű.	I
b)	Anonymus 819-ben írta le Álmos születésének krónikáját.	H
c)	Álmos fejedelem Szkítia és Emese fia.	H
d)	A középkori ábrázolásokon a turul csőrében nincs kard.	I
e)	Európa legnagyobb madárábrázolását helyi kezdeményezésre állították fel.	I

Adható 5, 4, 3, 2, 1, 0 pont.

12. Fogalmazza meg, hogy a Donáth Gyula által készített bánhidai emlékmű miben különbözik a budapesti Természettudományi Múzeumban kiállított madártól a szöveg alapján! Ügyeljen a nyelvhelyességre! (3, 10)

Lehetséges válaszlelem:

A budapesti Természettudományi Múzeumban kiállított madárnak nincs kard a csőrében, míg Donáth Gyula a madarat karmai közt karddal ábrázolta.

Más, jó válasz is elfogadható. Egy pont adható a tartalmi elemért, egy pont a megfogalmazás módjáért.

Adható 2, 1, 0 pont.

13. A mitikus madár három jellemzője a szöveg szerint: ragadozó, égbetörő, győzhetetlen. Támassza alá a szöveg alapján a madár ezen tulajdonságait!

Lehetséges válaszok:

- Isten küldötte / isteni madár / kiszabadítja a Napot / magasba röpítő, segítő madár
- Szorongatott helyzetéből a nagyságos fejedelmet őrző madara mentette ki.
- karmaival a labancokat marcangolta
- váratlanul lecsapó turul
- zsákmányállatai lehetnek / két kisebb madarat tart a karmaiban

Más, helyes válasz is elfogadható.

Adható 3, 2, 1, 0 pont.

ÉRVELÉS VAGY GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT

A javítási-értékelési útmutató tartalmi elemeitől eltérő minden jó választ el kell fogadni!

A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

Az értékelés általános elvei

1. Az érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladat javítási-értékelési útmutatója két részből áll: a mindkét feladattípusra vonatkozó általános értékelési szempontokból, valamint az egyes feladatokhoz tartozó feladatspecifikus értékelési szempontokból. A megoldás értékelésekor az általános és a feladatspecifikus szempontokat egyaránt figyelembe kell venni.
2. Az általános értékelési szempontok az elvárható teljesítményt írják le. Amilyen mértékben teljesülnek az egyes szempontokhoz tartozó kritériumok, a javító tanár ezzel arányosan ítéli meg a szempontokhoz rendelt pontszámot. A feladatspecifikus értékelési szempontok közlik az adott feladathoz kapcsolódó lehetséges tartalmi elemeket, valamint a konkrét feladatkiírás függvényében megítélhető pontszámokat.
3. Az értékelés során kizárólag a kitűzött két feladat valamelyikére adható pont. A vizsgázó összesen 0 pontot kap, amennyiben a feladatot egyáltalán nem oldotta meg, továbbá ha nem a feladat témájáról írt. Ebben az esetben a szerkezet és a nyelvi minőség pontszáma is csak 0 lehet.
4. Ha a vizsgázó két feladatot is megoldott, és nem jelezte egyértelműen, melyiket szánja végleges megoldásnak, a sorrendben először szereplő feladatot kell értékelni.
5. Az értékelő tanár a dolgozatban jelöli a tartalmi, a szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibákat, valamint a feladatkiírás szempontjából releváns helyes válaszelemeket. A jelöléshez, valamint a helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadóak.
6. Az elvárt terjedelemtől való eltérés pontveszteséggel jár, ideértve az alacsonyabb vagy a jelentősen magasabb szószámú kidolgozást. A kirívóan rövid terjedelmű kidolgozás (max. 60 szó) összesen 0 pont. A rövid terjedelmű (60–120 szó) kidolgozás értelemszerűen mindhárom fő értékelési szempont szerint arányosan csökkenő pontszámokkal értékelendő. A jelentősen hosszabb terjedelem esetén (300 szó fölött) a szerkezeti pontszám csökkentendő.

Általános értékelési szempontok

Tartalmi minőség – érvek, állítások, gondolatok	4–0 pont
<ul style="list-style-type: none"> - A vizsgázó írásműve a feladatban kijelölt problémához, témához kapcsolódik. - Az írásmű a feladatban kijelölt valamennyi szempontra utal, kitér, válaszol. - Az írásmű megfelelő mennyiségű érvet, állítást tartalmaz. - Az írásmű bizonyítja, hogy a vizsgázó megértette a feladatot, a problémáról képes hiteles, tárgyyszerű, ugyanakkor személyes véleményt alkotni. - A vizsgázó által kifejtett tartalmi elemek és állítások életszerűek, problémaérzékenyek, érvekkel alátámasztottak és meggyőzőek. - A szöveg koherens, nem jellemzőek az egymásnak ellentmondó állítások, gondolatok, javaslatok. - A szövegben nincsenek tárgyi tévedések. 	
Szerkezet	3–0 pont
<ul style="list-style-type: none"> - A szöveg megfelel a kijelölt szövegtípus, szövegműfaj követelményeinek. - Szerkezeti egységei világosan azonosíthatóak. - A szöveg gondolatmenete logikus és arányos felépítésű, kerüli az önismétlést, és nem tartalmaz logikai hiányt. - A szöveg bekezdésekre oszlik. - A szöveg megfelelően alkalmazza a jelentésbeli és a grammatikai kohézió eszközeit. - A szöveg megfelelő terjedelmű (120-200 szó között). 	
Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	3–0 pont
<ul style="list-style-type: none"> - A vizsgázó a szövegtípusnak, szövegműfajnak és a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi regisztert használ. - A beszédhelyzethez, témához illő találó, pontos szókincs és kifejezések jellemzik a szöveget. - A szöveg a beszédhelyzethez, műfajhoz illő szerkezeti felépítésű és modalitású mondatokat használ. - A szöveg nyelvhelyességi szempontból kifogástalan. 	

Feladatspecifikus értékelési szempontok**Érvelés**

Kell-e a házi feladat vagy sem?

A kutatók arra jutottak, hogy teljes mértékben életkorfüggő az, hogy segíti-e a gyermekek fejlődését a délután végzett házi feladat. Az alsós gyerekek esetében sokkal többet ért a napközbeni órai munka és közös feladatmegoldás, mint a délutáni önálló házifeladat-készítés. Ez utóbbi nem járult hozzá a jobb teljesítményhez. Ugyanakkor a hetedik osztálytól a tizenkettedik osztályig egyértelműen kimutatható előnyei voltak a házi feladat írásának. Javult a diákok iskolai teljesítménye és eredménye is. Ennek ellenére a kutatás nem foglal egyértelműen állást amellest, hogy a házi feladat elvégzése erősítené a diákokban a motivációt, a tanulási képességeket, az önfegyelmet, illetve az önálló problémamegoldó képességet, ahogy ezt sok pedagógus vallja. Az esetek egy részében inkább ezzel ellentétes érzelmeket szül, hiszen fizikai és lelki kimerültséget okozhat, valamint csökkenti a gyerekek szabad játékra fordítható idejét. A kérdés valószínűleg örök vita marad hazánkban és a tengeren túl is.

Forrás: <https://suli360.hu/hazi-feladat/> Utolsó letöltés ideje: 2022. 01. 06.

Ön szerint szükséges-e a házi feladat vagy sem? Fejtse ki véleményét a fenti kutatás legalább két gondolatát felhasználva, 3–5, egymástól jól elkülöníthető érvel! Utaljon személyes tapasztalataira, ezek alapján fogalmazza meg álláspontját a kérdésben! Írásműve 120–200 szó terjedelmű legyen!

Tartalmi minőség – érvek, állítások, gondolatok:

A maximális 4 pont akkor adható meg, ha az általános értékelési szempontok mellett az alábbi feltételek is teljesülnek:

- a) a vizsgázó a téma kidolgozásakor felhasználja a felvezető szöveg legalább két gondolatát (közlésemnek tekinthető minden, a bázisszöveg alapján megadott ténymegállapítás a házi feladat szükségességével kapcsolatban)
- b) legalább három, egymástól jól elkülöníthető érvet ír
- c) a vizsgázó a témakifejtésben személyes tapasztalataira utal, álláspontja egyértelműen azonosítható.

Amennyiben a fenti szempontok valamelyike nem teljesül, kritériumonként 1-1 pont, vagyis összesen 2 pont levonható a **Tartalmi minőségre** az általános értékelési szempontok alapján megítélhető pontszámból.

A felvezető szöveg egészének szó szerinti idézése vagy szövegrészletek változtatás nélküli felhasználása nem értékelhető közléselemként.

Lehetséges érvek a házi feladat mellett

- A felvezető szöveg tanúsága szerint teljes mértékben életkorfüggő, hogy a délutáni házi feladat segíti-e a gyermekek fejlődését; a hetedik osztálytól a tizenkettedik osztályig azonban kimutatható előnyei voltak a házi feladat írásának: javultak a tanulók eredményei, iskolai teljesítménye.
- Sok tanár véleménye az, hogy a házi feladat elvégzése erősíti a tanulók motivációját és tanulási képességeit, illetve hozzájárul az önálló problémamegoldó képesség kialakulásához vagy fejlődéséhez.
- A tanulók ugyan gyakran unalmasnak vagy fölöslegesnek tartják a házi feladataikat, de ha a feladat megfelel a tanulók tudásszintjének és érdeklődési körének, a tanulók még élvezni is tudják a másnapra való felkészülés részét képező feladatok kidolgozását.
- A házi feladat hasznos tevékenység lehet, különösen akkor, ha erősíti a tanulók szociális kompetenciáit, például akkor, ha a kijelölt feladatot/feladatokat csoportos tevékenység formájában kell megoldaniuk a gyerekeknek, illetve akkor is, ha online formában elvégezhető tevékenységeket kapnak feladatul.
- A feladatok megoldása élvezetes lehet akkor, ha a megoldáshoz digitális eszközöket használhatnak a tanulók, mert a gyerekek hamarabb tanulnak, ha megnéznék vagy hallanak közben valamit.
- Lehet értelme az otthon elvégzendő feladatnak, ha az izgalmas, szórakoztató, kutatásra ösztönöz és valamilyen készséget fejleszt.
- Fontos a kijelölt feladat típusa és mennyisége. Az olvasás vagy olvasásértési feladatok segítenek például az íráskészség fejlesztésében, az ilyen típusú feladatok hasznosak lehetnek a későbbi tanulmányok során.
- Sok tanuló gondolhatja azt, hogy sikeres tanulmányi eredmények elérése érdekében szükség van a házi feladatra; az otthoni feladatok teljesítése mintegy előfeltétele lehet a tantervi követelmények teljesítésének.

Lehetséges érvek a házi feladat ellen

- A felvezető szöveg tanúsága szerint teljes mértékben életkorfüggő, hogy a délutáni házi feladat segíti-e a gyermekek fejlődését; az alsós gyerekek esetében a délutáni önálló házi feladat-készítés nem járul hozzá a jobb teljesítmény eléréséhez.
- A délutáni házi feladat fizikai és lelki kimerültséget okozhat, ugyanakkor csökkenti a gyerekek szabad játékra fordítható idejét.
- A házi feladat egyik jelentős negatívuma, hogy nem motiválja a tanulókat, a gyerekek már fiatal korukban elvesztik érdeklődésüket otthon megoldandó feladataik iránt, mert azok sok időt vonnak el a szabadidős tevékenységeiktől, gyakran úgy érzik, elvesztik annak lehetőségét, hogy közösségi tevékenységet folytassanak, kortársaikkal együtt legyenek.
- Igaz lehet ugyan, hogy a tanulásra fordított idő mennyiségének növekedésével egyenes arányban nő az iskolai teljesítmények szintje, de a fáradtság és fásultság, a minőségi pihenés hiánya rontja a tanulmányok eredményességét. A házi feladat tehát tovább szélesítheti az egyébként már meglévő különbségeket a rosszul teljesítő és a jól teljesítő tanulók között.
- Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy az otthoni feladatok megoldása miatt a gyerekek a szükségesnél jóval kevesebb időt töltenek családjuk körében, így kevesebb lehetőségük jut alapvető szociális készségek elsajátítására.
- Sokan úgy gondolják, hogy az otthoni feladatokkal nő a tanulók önfegyelme és az önálló problémamegoldási képessége, de a feladatok túlzott mennyisége és monotonitása legtöbbször motivátlanságot, és hosszú távon érdektelenséget eredményez.
- Gyakran előfordul, hogy a tanulók a megoldásokat osztálytársaikról másolják le, vagy a feladatokat külső segítséggel, például szülei tevékeny támogatásával oldják meg.
- Igaz lehet ugyan, hogy sikeres tanulmányi eredmények elérése érdekében szükség van a házi feladatra; de igen gyakran okoz konfliktust a házi feladat időigénye: a feladatok kidolgozása a szabad idő, illetve a társaságban eltöltött idő szükségszerű megrövidülését vonja maga után.

További releváns érvek is elfogadhatók.

A **Szerkezet** és a **Nyelvi igényesség** (stílus, nyelvhelyesség) értékelése az általános értékelési szempontok alapján történik.

VAGY

Gyakorlati szövegalkotás

Az Ön iskolájának honlapján a következő pályázati felhívás szövege jelent meg:

FELHÍVÁS TANULMÁNYI TÁMOGATÁS ELNYERÉSÉRE

Jelentkezz, ha bármilyen típusú középiskola 9–13. évfolyamára jársz, és egyes tantárgyakban vagy bármely tanulmányi területen (pl. művészet, sport) kiemelkedően teljesítesz! Ha pályázatod sikeresnek bizonyul, akkor erre a tanévre egyszeri, vissza nem térítendő támogatást nyerhetsz el legfeljebb 250 ezer forint értékben a következő célok megvalósításának egyikére: könyvek vásárlása, digitális eszközök beszerzése, külföldi nyelvi tanulmányok finanszírozása, hangszer vásárlása, művészeti vagy sporttevékenységek költségeinek fedezése. Rövid önéletrajzod mellékleteként küldj egy kézzel írt motivációs levelet, amelyben leírod pályázatod indokát! Pályázati anyagodat az alábbi címre küldd: Jótékony János igazgató, Adakozó Alapítvány, 9876 Szolgálat, Pf.: 123.

A pályázati felhívás elnyerte az Ön tetszését. Írjon motivációs levelet, amelyben röviden bemutatkozik, leírja személyes motivációját, és azt, hogyan kívánja felhasználni a pályázati összeget! Hivatkozzék a felvezető szöveg legalább két tartalmi elemére, továbbá még legalább egy, a feladat tárgyához kapcsolódó elemmel bővítse írásművét! Figyeljen a motivációs levél szövegműfajának nyelvi és formai sajátosságaira! Írása 120–200 szó terjedelmű legyen!

Tartalmi minőség

A maximális 4 pont akkor adható meg, ha az általános értékelési szempontok mellett az alábbi feltételek is teljesülnek:

- a) a vizsgázó írásműve a felvezető szöveg legalább két elemét tartalmazza (közlésemnek tekinthető minden, a forrásszöveg alapján megadott ténymegállapítás a pályázó kiemelkedő eredményeiről, személyes motivációjáról, az összeg felhasználásának tárgyáról);
- b) a vizsgázó legalább egy, a feladat tárgyához kapcsolódó tartalmi elemmel bővíti a motivációs levél szövegét.

Amennyiben a fenti két kritérium valamelyike nem teljesül, kritériumonként 1-1 pont, vagyis összesen 2 pont levonható a Tartalmi minőségre az általános értékelési szempontok alapján megítélhető pontszámból.

A pályázati felhívás egészének szó szerinti idézése vagy hosszabb szövegrészek változatlan felhasználása nem értékelhető közléselemként.

Szerkezet

A maximális 3 pont eléréséhez az általános értékelési szempontok mellett az alábbi elemeknek kell jelen lenniük a motivációs levél műfaja, formai követelményei szerint:

- a) a feladó és a címzett megjelenítése
- b) a levél tárgya
- c) hivatalos megszólítás
- d) elköszönő formula
- e) dátum, aláírás

Amennyiben 2 elem hiányzik a főlisortak közül, 1 pont levonandó a Szerkezet szempontja az általános kritériumok alapján megítélhető pontszámból.

Amennyiben 3 elem hiányzik a főlisortak közül, 2 pont levonandó a Szerkezet szempontja az általános kritériumok alapján megítélhető pontszámból.

Amennyiben 4 elem hiányzik a főlisortak közül, 3 pont levonandó a Szerkezet szempontja az általános kritériumok alapján megítélhető pontszámból.

Amennyiben valamennyi elem hiányzik a főlisortak közül, akkor nem adható pont a Szerkezet szempontja.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)

Az általános értékelési szempontok az irányadók.

A MŰÉRTÉLMEZŐ SZÖVEGALKOTÁSI FELADATOK ÉRTÉKELÉSÉNEK ELVEI

Értékelni csak az adott két téma egyikéről szóló dolgozatot lehet.

Ha a vizsgázó egynél több szövegalkotási feladatot old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át a szerinte érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie.

A lehetséges tartalmi elemek felsorolása nem jelenti azt, hogy a helyes feladatmegoldásban valamennyi elemnek szerepelnie kell. A lehetséges tartalmi elemekben adott választól eltérő minden jó megoldás értékelendő.

Általános értékelési elvek

1. A szövegalkotási feladatok értékelése a teljesítménytartományokban közölt kritériumok, valamint az adott feladathoz tartozó lehetséges tartalmi elemek figyelembevételével történik. A lehetséges tartalmi elemekben megfogalmazott fogalmi kifejtettség nem kritériuma a maximális pontszámnak.
2. A javítási-értékelési útmutató leírja a tartalmi minőségre (elérhető: 25 pont), a szövegszerkezetre (elérhető: 5 pont) és a nyelvi igényességre (stílus, nyelvhelyesség) (elérhető: 10 pont) adható pontok teljesítménytartományait. A teljesítménytartományokon belül az értékelő dönt az elért pontszámról.
3. Az értékelő a dolgozatot a három értékelési szemponton belül abba a teljesítménytartományba sorolja be, amely kritériumainak az a leginkább megfelel. A teljesítménytartományokon belül – a megfelelés mértékének, arányának megfelelően – az értékelő dönt az elért pontszámról. Az elvárt terjedelemtől való eltérés pontvesztéssel jár, ideértve az alacsonyabb vagy a jelentősen magasabb szószámú kidolgozást.
4. Az értékelő tanár a dolgozatban jelöli a tartalmi, a szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibákat, valamint a feladatkiírás szempontjából releváns válaszelemeket. A jelöléshez, valamint a helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.
5. Ha a vizsgázó nem a feladatban kitűzött témát dolgozza ki, vagy egyáltalán nem oldotta meg a szövegalkotási feladatot, a szövegalkotási feladatra adható pontszáma minden értékelési szempontnál 0.

Tartalmi minőség – adható összesen 25 pont. A bázisszöveg és a feladat értéke; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek megfelelése a feladat szempontjainak, szövegbázisának; a problémaérzékenység, lényeglátás, témataartás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás szerint.	
25–20 pont	a feladatban kijelölt valamennyi értelmezési szempontra utal, kitér, válaszol; kifejtett, indokolt, tárgyszerű állítások, következtetések; ítélőképesség, releváns értékítélet; az értelmezési szempontoknak megfelelő tájékozottság (fogalmak, indokolt példák, hivatkozások) meggyőző alkalmazása
19–15 pont	részleges megfelelés a feladat szempontjainak; helyenként kifejtetlen állítások, következtetések; az értelmezési szempontoknak megfelelő tájékozottság (fogalmak, indokolt példák, hivatkozások) részben elfogadható alkalmazása, esetleges tárgyi tévedések; több elemében helytálló kifejtés, releváns vélemény
14–10 pont	jellemzően hiányos megfelelés a feladat szempontjainak; kevés releváns, kifejtett állítás, helyenként megalapozatlan következtetések; korlátozott fogalmi tájékozottság, előfordul tárgyi tévedés; törekvés releváns vélemény megfogalmazására
9–5 pont	alig reflektál a feladatban adott szempontokra; többségében felületes közlések, megalapozatlan állítások; hiányos tárgyi-fogalmi tudás, esetenként alapvető félreértések; törekvés azonosítható vélemény megfogalmazására
4–0 pont	nem reflektál a feladatban adott szempontokra, sok tartalmatlan közlés, hiányzó vagy jellemzően téves fogalomhasználat; félreértések, alig vagy nem azonosítható álláspont
Szövegszerkezet – adható összesen 5 pont. A felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem: 400–800 szó) szerint.	
5–4 pont	tudatosan felépített gondolatmenet; arányos tagolású szerkezet: bekezdések, felvezetés, kifejtés, lezárás; elvárt terjedelem
3–2 pont	részben rendezett gondolatmenet; aránytalan, erőltetett és/vagy hiányzó szerkezeti egységek (bekezdések, felvezetés, kifejtés, lezárás) elvárt terjedelem
1–0 pont	bizonytalan, azonosíthatatlan gondolatmenet; kirívó szövegtagolási hibák, hiányok; elvárt alatti terjedelem (400 szónál kevesebb)

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) – adható összesen 10 pont. A nyelvi regiszter, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.	
10–8 pont	megfelelő nyelvi regiszter; választékos, világos megfogalmazás és mondatszerkesztés; pontosan alkalmazott, az értelmezési szempontokhoz illő gazdag szókincs; kifejező, árnyalt, következetes előadásmód; esetleg néhány kisebb nyelvi bizonytalanság
7–6 pont	gördülékeny megfogalmazás, átlátható mondatszerkesztés; az értelmezési szempontoknak megfelelő szókincs; többnyire szabatos előadásmód; esetleg néhány, az értelmezést nem befolyásoló nyelvi, nyelvhelyességi hiba
5–3 pont	jellemzően töredékes vagy dagályos előadásmód, értelemzavaró mondatszerkesztési, szókincsbeli pontatlanságok, nyelvhelyességi hibák; bizonytalanság a nyelvi regiszterben
2–0 pont	a szövegre nagyrészt jellemző igénytelen, pongyola nyelvhasználat; a megértést alapvetően gátló stilisztikai, nyelvhelyességi hibák, szegényes, széteső mondatszerkesztés; sivár szókincs, értelemzavaró szóhasználat

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS: EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE

Tamási Áron novelláiban visszatérő téma a székely falu életének bemutatása, a szerző előadásmódjának jellemzője a sajtószerű humor. Olvassa el figyelmesen és értelmezze a novellát! Írásművében fejtsse ki a műfaji és szerkezeti sajátosságokat, értelmezze a cím és a szöveg viszonyát, valamint mutassa be a főszereplő sajátos humorérzékének hatását a közösség életére!

Megoldása 400–800 szó terjedelmű legyen!

Tamási Áron: Öreg pillangó

Már esztendőket óta özvegyi sorsban és egyedül élt az öreg Nagy Mihály. Úgy is teltek a napjai, örök egyformaságban, akár a megapadt folyócska ahogy folydogál.

Végre azonban mégis történt valami.

Pedig az a nap is, amelyen megtörtént a nagy esemény, egészen úgy indult, mint a többi. Vagyis hajnalban a kakasok, versengve és nagy buzgalommal, szólani kezdtek; s majd imitt-amott vaktában ugatni kezdett egy-egy kutya is. A kakasokat és a kutyákat egyaránt hallotta Mihály bácsi; sőt, azt is meg tudta volna mondani, csupán a hang után, hogy melyik milyen, s hol van otthon. De hát ez nem is csoda, mert amióta özvegyen és egyedül él az öreg, azóta az első kakasszóra mindig felébredett. S ettől az időtől kezdve aztán, akár egy öreg óra, nagy egyformasággal úgy ketyegte tovább ébren a percek.

Hát a kakasok szóltak; s itt-ott vakkantott egy-egy kutya.

Aztán derengeni kezdett.

S a derengés csendjében pedig a Mihály bácsi két lába is elindult az ágyból, s követte ő maga is a lábát. Vagyis fölkel, hogy a házban és a gazdaságban elvégezze mindazt, amit így hajnalban máskor is végezni szokott. Amikor minden szükséges dolgot megtett, egy kövér cigarettát sodort magának, s arra rágyújtott. Aztán odaállt az ablak elé, hogy kinézzen a világba. Eregette lassan a füstöt, s úgy szemlélte, a füstön keresztül, hogy mily csend van mindenütt.

S hogy nem történik semmi.

Csak a keleti égen erősödött egyre jobban a fény, s csak a pirosba hajló falevelek villadoztak, mint a madarak tükrei.

Mert bizony, már ősz volt.

Így nézte Mihály bácsi, hogy vajon mit lehet látni; s miközben nem látott úgyszólván semmit, lassacskán valami enyhe és derűs nyugtalanság kezdett rezegni benne, mint ahogy a lég is megunja néha, hogy ne legyen semmi szél.

Hát igen, legalább egy kis fuvalomra vágyott az öreg.

Kiment tehát az útra, s ott mendegélni kezdett, hátha lesz valami. Ment az öreg, egyre tovább a falu között, az országúton. De hát nem jött senki, s nem történt semmi, oly korán volt még az idő. Végre azonban mégis feltűnt egy teherautó, amint nagy hatalmasan törtetni látszott szembe vele. Haragos ember lehetett, aki vezette, mert senkit és semmit nem tekintett, hanem csak robogtatta a kocsit, ami ládákkal és hordókkal volt telerakva. Több időt gondolván az öreg, mint amennyit a robogó alkotmány hagyott neki, csak az utolsó pillantásban tudott az út szélire ugrani; s bizony onnét az útszélről is szinte a híd alá fújta a kocsis szele, mert a dolog éppen egy híd mellett történt.

- No hát – puffant meg az öreg –, ez a teherautó mondhatni keresztülment rajtam!

A nagy porfelhőben utánanézett a kocsinak, majd megindult ismét, és szép csendesesen mendegélni kezdett visszafelé. S amint így mendegélt, hát egyszer egy ember tűnik elő, aki friss mozgással éppen feléje tart az úton. Nézte, de az első pillantásokkal nem ismerte meg. Ahogy azonban közelített az ifjú ember, egyre bizonyosabb lett, hogy János, aki jön.

Vagyis ama rokon, akire nézett az örökség.

- Jó reggelt, Mihály bátyám! – köszönt is János, elég kedvesen.

- Jó reggelt, egy-öcsém! – fogadta az öreg.

- Hát hogy-mint van?

- Biza rosszul! – felelte Mihály bácsi.

Erre jobban odanézett a rokon, hátha igaz lenne csakugyan, amit monda az öreg.

- S mért van maga rosszul? – kérdezte.

- Én azért, kedves öcsém, mert egy nagy teherautó keresztülment rajtam!

János jobban az öregre kapta a szemét, s hát csakugyan, az öreg igen meghuppanva és gyámoltalanul álldogál. Ejnye, tűnődött magában János, tréfa lenne a szó, vagy a valóságot takarja mégis?! Tréfa nem lehet, mert csakugyan igen roncsaiban áll az öreg; de a valóhoz mérten igen épségben mégis! Mit szóljon hát, ez most a kérdés. Mert ha megesve sajnálkozik, esetleg nevetség tárgya lesz majd; ha pedig pogányul veszi a dolgot, az örökséget veszítheti el.

- Más ember ágyba dől ilyenkor – mondta hát János

- Engemet is igen húz – felelte erre Mihály bácsi.

Aztán elváltak.

A szél is meglibbent, s meg az öregben is a kedv, hogy hát mégis történik valami.

S mosolyogva hazament.

De egy óra sem telt belé, már nagy búsulásban egy vénasszony érkezett, hogy vajon még életben van-e, mert éppen most hallotta azt az elborzasztó nagy szerencsétlenséget.

- Ki mondta?

- János beszéli – felelte a vénasszony.

Hát ha így van, gondolta magában az öreg, akkor csakugyan folytatni kell, amit unalomból és tréfából elkezdett. Folytatnia kell, mert különben János marad a győztes.

- Bizony, csak pislákolok – nyöszörgött az öreg.

- Hát akkor mért nem fekszik le?

- Nem tudok levetkőzni!

Ha nem tudott, hát az öregasszony megkönyörült rajta, s gyöngéd kezekkel levetkőztette. Aztán szépen ágyba is fektette, de imádkozni már nem tudott érte, mert új látogatók jöttek, akik mind törötten ülték körül az ágyat. Majd a sor végén János is megérkezett, hogy a halált nehogy lekésse. Idejében is jött, úgy találta, mert a helyzet nemcsak egészen siralmas volt, hanem maga Mihály bácsi is a végső szóhoz folyamodott.

- Hagykozni akarok! – mondta nehezen.

S mindjárt ki is nyilvánította, hogy a jelen lévő tanúk előtt s lelkiismeretes szokás szerint minden vagyonát Jánosra hagyja, aki viszont, ennek ellenében, két dolgot megtenni tartozik. Nevezetesen tartozik azzal, hogy illendő temetésről gondoskodjék; másodsor pedig tartozik azzal, hogy húsz pengőforintot rögtön lefizessen.

Ennyit és nagy nehezen elmondhatván az öreg, végső megerőltetéssel félig felült az ágyban, és János felé fordult.

- Így jó lesz-e? – kérdezte.

A megtört szívűek mind Jánosra néztek, a szerencsés rokonra, s a hála kibuggyanását megilletődve várták. S amit vártak, abban nem is csalódtak, mert János fájdalmas szavakkal jelentette ki, hogy az illendő temetésről gondoskodni fog; majd a szavak után sújtottan felállt, és a húsz pengőforintot általnyújtotta Mihály bácsinak. Az öreg megnézte a pénzt, majd a markába szorította, mintha a fájdalom görcsében tette volna. Aztán visszaereszkedett lassan a párnára, és úgy nézte fektéből a gerendát, mintha ott a tetőn egy nyílást keresne, amelyen a lelke elszállhasson az egekbe.

Egy öregasszony sírni kezdett.

De akkor hirtelen, mintha valami csoda történt volna, az öreg könnyűszerrel felült az ágyban, és biztos mozdulattal lelépett a földre.

S elkezdett öltözködni.

Olyan erőben és egészséggel mozgott, hogy egy darabig szólani sem tudott senki. De aztán János felugrott a helyéről, s nagy szemrehányással szólott az öregre, mondván:

- Mért hazudta, hogy egy teherautó keresztülment magán?!

- De bizony, keresztülment! – mondta az öreg.

- Magán?!

- Rajtam!

- Hát nincs magának semmi baja!

- Nincs, mert a híd alatt voltam – nevetett az öreg.

S nevettek mások is, az egész gyülekezet. Mihály bácsi pedig bort vett elő, hogy a húsz forint háta mögül az ő illedelmes vendégeit megkínálja.

Forrás: *Tamási Áron összes novellái. Második kötet.* (2002) Kortárs kiadó, Budapest. 189–192.

A Tartalom szempontja szerint akkor helyezhető a dolgozat a legmagasabb kategóriába, ha a dolgozatíró

- I. kifejti a novella műfaji és szerkezeti sajátosságait,
- II. értelmezi a cím és a szöveg viszonyát,
- III. bemutatja a főszereplő sajátos humorérzékét, és annak hatását a közösség életére.

Lehetséges tartalmi elemek a feladat kiírásának szempontjai szerint:

I. A novella műfaji és szerkezeti sajátosságai

- A novella szerkezeti szempontból megfelel a műfaj követelményeinek: egyetlen sorsfordulatra épül, cselekménye egy szálon fut, lezárása egy váratlan fordulattal jut nyugvópontra. A drámaiság, az anekdota és a jellemrajz felé egyaránt nyit a történet.
 - a) A drámaiság az alapszituációból adódik: az özvegységében unatkozó Nagy Mihály esete a teherautóval („*No hát – puffant meg az öreg –, ez a teherautó mondhatni keresztülment rajtam!*”) egy drámai történet lehetőségét rejti magában, amit azonban Tamási jó érzékkel elkerül.
 - b) Az anekdotikus jelleg a mű cselekményszervező elve: a „baleset” utáni találkozás és párbeszéd Jánossal, az örökség várományosával ébreszti fel a tréfára hajlamos öregben a hosszú, unalomban eltelt őszi napok derűs nyugtalanságát („*A szél is meglibbent, s meg az öregben is a kedv, hogy hát mégis történik valami. S mosolyogva hazament.*”). Ezt követően a semmittevésre kárhozott humor féktelenül szabadul el: Nagy Mihály tréfás kedvének kottájából játszik mindenki.
 - c) Nagy Mihály humora jellemének egyetlen, az író által hangsúlyozott vonása. Az esztendőök óta örök egyformaságban élő, magányos öregúr hirtelen, mintegy varázsütésre valamikori énjét idézi meg: „*az enyhe, derűs nyugtalanság*” állapotát felváltja a meglibbenő kedv, majd a felismerés, hogy amit unalomból elkezdett, azt folytatnia kell, „*mert különben János marad a győztes.*”

- Némiképp eltér Tamási műve a novella műfaji hagyományaitól. A fordulat nem a főszereplő életében idéz elő változást, nem ő tanul a történetből, hanem az örökös, János számára jelent fontos tanulságot a történet végkifejlete. Nagy Mihály a „*haragos*” sofőr által előidézett helyzetet használja ki, hogy önmaga által írt parádés forgatókönyvvel kioktassa szerepet játszó, számító örökösét.
- Műfaji szempontból több értelmezés lehetséges:
 - a) A novella a történetközpontú, anekdotikus műfaji hagyományokhoz nyúlik vissza, a csattanóra, a váratlan fordulatra épülő történetben minden szereplő Nagy Mihály életrendezői művészetének bábuja. Az epikus elbeszélésalakítás kerül előtérbe a novellában: a főszereplő „balesete” és annak következményei alakítják a cselekményt; háttérbe szorulnak azok a potenciálisan drámai elemek, amelyek tragikus fordulatot jelenthetnének a történetben.
 - b) Tamási műve paraszti életképként értelmezhető, a szerző korai novellái ténylegesen a paraszti életforma drámai vonatkozásait mutatták be, a történet általában egy drámai szituációból bomlik ki, gyakran balladisztikus elemekkel társul. Tamási ebben a történetben az anekdotikus jelleget látja meg, a székely paraszti létformának a humorát jeleníti meg.
 - c) Derűs-játékos jellege miatt a mű leginkább a tréfás-humoros novellák körébe sorolható, a jellegzetesen anekdotikus székely humor nemcsak a szereplők beszédmódját és gondolkodását jellemzi, hanem történetalakító tényezővé lép elő.

II. A cím és a szöveg viszonya

- A cím jelképes: az idő múlására utal, de az „öregség” elsősorban a főszereplő fizikai állapotát jelenti; a lélek nem öregszik a testtel együtt, az egyre nagyobb bölcsesség mellett megmarad Nagy Mihályban az örök, felhőtlen humor, a fortélyos pajkosság, amely őt jókedvre deríti, és előidézi benne a „*derűs nyugtalanság*” által kiváltott jókedv érzetét, az elhatározást, hogy mégis történjen valami.
- A cím nyilvánvalóan Nagy Mihályra, a történet főszereplőjére utal. A címben megfogalmazott kettősség: az öregség monotonája (az elmúlás fájdalma) és a pillangó mulékony színpompája (a szépség megnyilvánulása) a főszereplőre vonatkozik. Tamási a választékosabb „*pillangó*” szót használja a köznyelvi lepke helyett, ami arra utal, hogy Nagy Mihályt nemcsak kiemeli a környezetéből, hanem megkérdőjelezi, vagy legalábbis többféleképpen értelmezhetővé teszi az „*öreg*” melléknév elsődleges jelentését.
- Nagy Mihály kitűnik a közösségből: megkülönbözteti őt a többi szereplőtől a sajátos humor, bár ez önmagában még nem elég ahhoz, hogy kiemelkedjen a faluközösségből. János és a falu népe fölé emeli azonban az, hogy személyiség; belső érzelmi életének teljessége révén tűnik ki, és ez a teljesség (vagy az arra irányuló igény) cselekvések nélkül is lelkierőt ad Nagy Mihálynak. Nemcsak tesz-vesz, létezik, hanem valóban él, öreg kora ellenére teljes életet.
- A test öregedése, az özvegyi sors, a semmittevésre kárhoztatott állapot a lelket nem töri meg, a lélek előjoga, hogy akár öregen is szabadon szárnyaljon ...

III. A főszereplő humorérzékének hatása a közösség életére

- A történet fortélyos párbeszédre és sokat sejtető írói beszédmódra épül. A főszereplő jelleméből fakadó szelíd tréfára való hajlam mozgatja a történetet, szellemi fölényét az élettapasztalatában rejlő bölcs humor adja. Gyakran mintegy önmagával kacint össze, élvezzi az önmaga által kialakított helyzetet, biztatja is önmagát a szerep sikeres

eljátszására. Az olvasó a mindent tudó elbeszélői beszédmód miatt beavatottként élvezheti a történetet. A szerzői rokonszenv Nagy Mihály iránt nyilvánul meg, az olvasó óhatatlanul vele azonosul.

- A tréfára való hajlam, a humor nem hagyhatja el az embert, az idő múlása a lélek szabadságát nem töri meg. Az életét unalomban élő Nagy Mihály által előidézett eseménysor a példa arra, hogy milyen előnnyel jár az, hogy a főszereplő ismeri a közösség lelkületét. Mindenkivel (öregasszony, beteglátogatók, nem utolsósorban János) a megfelelő hangot üti meg, irányítja őket, és teszi mindezt bölcs irányítóként, aki nem engedi, hogy az általa kitalált tréfa eldurvuljon. Nagy Mihály nem sért, hanem humor által tanít.
- Nagy Mihály ismeri a közösség tagjainak lelkületét, az emberi természet mozgatóit. A benne szunnyadó humor, amit az indifferens sofőr ébreszt fel, a székely faluközösség éltető eleme. Ezért következik logikusan a történet alakulásából, hogy együtt nevetnek a szójátékon alapuló tréfán, János kioktatásán. Az élet és halál elviselésének kérdésében egyedül a humorban nem ismernek tréfát a közösség tagjai.
- A történet tanulsága lehet, hogy a csodát nem várni kell, az életet nem tétlenül megélni kárhoztatott az öreg pillangó, hanem ellenkezőleg: a mindennapok csodáját elő lehet idézni, az élet unalmát el lehet űzni humorral, életkedvvel, góbésággal.

Minden, a feladatkiírásnak megfelelő, a Javítási-értékelési útmutatótól eltérő, de a szövegre épülő, helytálló értelmezés elfogadható!

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS: ÖSSZEHASONLÍTÓ ÉRTELMEZÉS

Értelmezze Gyóni Géza *Üzenet a kedvesnek* és Radnóti Miklós *Levél a hitveshez* című költeményét! Összehasonlító elemzésében vesse egybe a költemények vershelyzetének és beszédmódjának összefüggéseit! Jellemezze a versek lírai alanyának szerelemfelfogását! Dolgozatában térjen ki a poétikai eszközök jelentésformáló szerepére!

Megoldása 400–800 szó terjedelmű legyen!

Gyóni Géza: <i>Üzenet a kedvesnek</i>	Radnóti Miklós: <i>Levél a hitveshez</i>
<p>Csak az busit, ha itt halok meg, kedves, Nem járhat sz majd ki virágos síromhoz. Nem járhat sz majd ki szelíd őszi este, Mikor oly jó már temetőbe járn S a sír fűvét, mint a hajamat szoktad, Gyöngéd ujjakkal borzolja a szél.</p> <p>Oly könnyű volna ott a szemfödél, Mint fehér ágyad selyem takarója. S alatta, csöndben, ősztől csendes őszig, Amíg te, kedves, gyászruhádat varnád És néha-néha arcképemet néznéd - Halottak napját mosolyogva várnám.</p> <p>Sírom fölött egy csonka szürke márvány S fölébe hajló szomorufűz lombja Beszélne halkán csonka életemről S halottak napján mécs világa mellett Temető-járók nevémet betűznék: Szegény költő volt, s még csak harminc éves...</p> <p>...De itt, jaj, itt oly szomorú lesz, édes, Dérlepte tarlón elhagyva feküdni. Vén varjú kopog szikkadt koponyámon, Amelyben akkor az utolsó álom, Halál-bánatos végső drága rim, Tehozzád küldött búcsú-üzenet lesz...</p> <p>...És nem jut hozzád soha, soha, kedves.</p> <p>(Przemysl, 1914. szept. 18.)</p>	<p>A mélyben néma, hallgató világok, üvölt a csönd fülemben s felkiáltok, de nem felelhet senki rá a távol, a háborúba ájult Szerbiából s te messze vagy. Hangod befonja álmom, s szivemben nappal újra megtalálom, – hát hallgatók, míg zsong körém felállván sok hűvös érintésű büszke páfrány.</p> <p>Mikor láthatlak újra, nem tudom már, ki biztos voltál, súlyos, mint a zsoldár, s szép mint a fény és oly szép mint az árnyék, s kihez vakon, némán is eltalálnék, most bujdoskolsz a tájban és szememre belülről lebbensz, így vetít az elme; valóság voltál, álom lettél újra, kamaszkorom kútjába visszahullva</p> <p>féltékenyen vallatlak, hogy szeretsz-e? s hogy ifjúságom csúcán, majdan, egyszer, a hitvesem leszel, – remélem újra s az éber lét útjára visszahullva tudom, hogy az vagy. Hitvesem s barátom, – csak messze vagy! Túl három vad határon. S már őszül is. Az ősz is ittfelejt még? A csókjainkról élesebb az emlék;</p> <p>csodákban hittem s napjuk elfeledtem, bombázórajok húznak el felettem; szemed kékjét csodáltam – épp az égen, de elborult s a bombák fönt a gépben zuhanni vágytak. Ellenükre élek, – s fogoly vagyok. Mindent, amit remélek fölmértem s mégis eltalálok hozzád; megjártam érted én a lélek hosszát,</p> <p>s országok útjait; bíbor parázson, ha kell, zuhanó lángok közt varázslom majd át magam, de mégis visszatérek; ha kell, szívós leszek, mint fán a kéreg, s a folytonos veszélyben, bajban élő vad férfiak fegyvert s hatalmat érő nyugalma nyugtat s mint egy hűvös hullám: a 2 x 2 józansága hull rám.</p>

	(Lager Heidenau, Žagubica fölött a hegyekben, 1944. augusztus-szeptember)
--	--

Szövegközlések:

Gyóni Géza: Üzenet a kedvesnek

<https://mek.oszk.hu/00600/00664/00664.htm#6>

Eredeti kiadvány: Gyóni Géza összes versei. Budapest, MEFHOSZ Könyvkiadó, 1941.

Radnóti Miklós: Levél a hitveshez

Radnóti Miklós művei, szerk.: Réz Pál, Budapest, Szépirodalmi Kiadó, 1982, 220–221. (Nagy klasszikusok).

A **Tartalmi minőség** szerint akkor helyezhető a dolgozat a legmagasabb kategóriába, ha

- I. a dolgozatíró egybeveti a költemények vershelyzetének és beszédmódjának összefüggéseit,
- II. jellemzi a versek lírai alanyának szerelemfelfogását,
- III. továbbá kitér a poétikai eszközök jelentésformáló szerepére.

Lehetséges tartalmi elemek a feladatkiírás szempontjai szerint:

I. A két költemény vershelyzetének és beszédmódjának összefüggései

- **Gyóni Géza versének** lírai alanya kedvesétől távol, elszakítva, lengyelországi, első világháborús hadifogságából (Przemsyl) szól kedveséhez. A költemény a szeretett nőnek szóló, egyes szám első és második személyben megfogalmazott, személyes üzenet.
- A költemény funkcióját a címben hordozott kifejezés, az „üzenet” is jelzi. A szerelmes vers így tulajdonképpen levél, ami a levélforma kellékeinek némelyikével is rendelkezik: megszólítást (‘*kedves*’, ‘*édes*’) és keltezés is tartalmaz.
- A költemény beszédmódja közvetlen, hangvétele személyes, vallomások és a vershelyzetből fakadóan elégikus: a megszólaló a halálközelség állapotában nyilatkozik meg.
- A lírai én beszédmódját látomásosság jellemzi: a versszöveg a vágyott (Magyarországon) és a fenyegető halálnem (a lengyelországi hadifogságban) részletező, képi megjelenítését hordozza.
- A költemény zárata egy utolsó, a halál pillanatában küldött üzenetről is beszél, mely a lírai én félelmei szerint soha nem ér célba, soha nem jut el a szeretett nőhöz („*És nem jut hozzád soha, soha, kedves*”).
- **Radnóti Miklós versének** lírai alanya hitvesétől elszakítva, a második világháborús szerbiai munkatáborban (Lager Heidenau, Zagubica fölött) szól kedveséhez. Az alkotás szövege személyes hangvételű, részben önelemző, egyes szám első és második, valamint többes szám első személyben megírt szöveg.
- A vers a műfajmegjelölő címben jelölten is levél: a lét teljes bizonytalanságában és a fizikai távolságban megfogalmazott szerelmes vers, amely levélként keltezés tartalmaz.
- Az alkotás beszédmódja szintén a vershelyzet által meghatározott: a vallomások, közvetlen hangvétel („...*Hangod befonja álmom/s szívemben nappal újra megtalálom*”) és az elégikusság a lírai én léthelyzetéből fakad.
- A lírai én megszólalásai a múltidézés és a jelen helyzetleírásának kettősségét mutatják.

- Szólamában a bizonytalanság uralkodik: fenyegetettségének, életkilátásainak ténye a költemény több pontján is költői kérdésekbe rendeződik („*S már őszi is. Az ősz is ittfelejt még?*”).

II. A versek lírai alanyának szerelemfelfogása

- **Gyóni Géza versének** lírai alanya számára a **szerelem** az élet keretein is túlmutató, abszolút érték („*halottak napját mosolyogva várnám*”). Olyan kötelék, amely még a halálon túl is a szeretett nő fizikai közelségét igényli, aminek megléte megkönnyíti az elmúlással való szembenézés tragédiáját („*Oly könnyű volna ott a szemfödél, /Mint fehér ágyad selyem takarója*”).
- A halálközelségben lévő megszólaló számára a szerelem képes túlélni a halált, időtlenségével meghaladni a véges létet.
- A léthelyzetből fakadóan a szerelem már nem jelent földi perspektívát.
- **Radnóti Miklós versének** lírai alanya számára a hitvesi szerelem a szerbiai fogságban létértelem, megtartó erő és életcél („*ha kell, zuhanó lángok közt varázslom / majd át magam, de mégis visszatérek*”).
- A szerelem a megszólaló élethelyzetében a múlt idilljét varázsolja a jelen borzalmaiba („*bombázórajok húznak el felettem; / szemed kékjét csodáltam épp az égen*”).
- Veszélybe került és végleg elveszíthető értéként a szerelem abszolút érték a versbeszélő számára („*valóság voltál, álom lettél újra*”). Az otthon maradt hitves a lelki-fizikai jelenlét hiányában a környezet alkotóelemeiben válik megragadhatóvá: a lírai én a külső benyomások segítségével idézi fel a szeretett nő alakját („*most bujdoskolsz a tájban és szememre / belülről lebbensz, így vetít az elme*”).
- A szerelem a versbeszélő tudatában a múlt–jelen–jövő idősíkjait egyaránt áthatja, tehát az érzelemnek a költeményben jövőbeli, földi perspektívája is van.

III. Az alkotások poétikai eszközeinek jelentésformáló szerepe

- **Gyóni Géza költeményében** a négy azonos szerkezetű strófát egy egysoros, csonka versszak követi, amely szerkezeti szabálytalanság a tartalmi-gondolati befejezetlenséggel, a szerelmes levél célba érésének ellehetetlenülésével párhuzamos formajegy.
- A rímtelen, hatsoros versszakokból álló vers az élőbeszédszerűség közvetlenségével szól a megszólított nőalakhoz.
- Az elégikus hangvételi alkotás mellőzi a hangsúlyos képiséget. Beszédmódja közvetlen, üzenetének megfogalmazása nem igényel különösebb képi eszközöket. Az első és második versszak hasonlatát és megszemélyesítését („*S a sir fűvét, mint a hajamat szoktad, / Gyöngéd ujjakkal borzolja a szél*”), („*Mint fehér ágyad selyem takarója*”) a jelzős szerkezetek szövegbeli túlsúlya követi („*csonka szürke márvány*”). A leíró, képi élményért ezek a jelzős, illetve a határozós szerkezetek („*elhagyva feküdni*”) felelnek.
- A vers alakzatokban gazdag. Az első strófa anaforája („*Nem járhatsz majd ki virágos siromhoz. / Nem járhatsz majd ki szelid őszi este*”), később a mellérendelő, szóisméltéses szóösszetétel („*néha-néha*”), a szótöisméltés („*őszől csendes őszig*”), az alliteráció („*Vén varjú*”), a szóisméltés („*soha, soha*”) és a halmozott mondatrészek („*szelid őszi este*”) a nyomatékosítás eszközeiként szerepelnek a szövegben.
- A negyedik versszak halál-vízióját a kakofónia jelensége kíséri („*Vén varjú kopog szikkadt koponyámon*”).
- A költemény sorait a szöveg több pontján a soráthajlás kapcsolja egymáshoz.

- **Radnóti Miklós elégikus hangvételi költeménye** szóképekben gazdag. A közvetlen, az élőbeszédet idéző megszólalás hasonlatos képei („*ha kell, szívós leszek, mint fán a kéreg*”), megszemélyesítései („*Hangod befonja álmom*”, „*üvölt a csönd fülemben*”), metaforái („*valóság voltál, álom lettél újra*”) a befogadói élmény kialakításáért felelnek.
- A költemény alakzatai a nyomatékosítás célját szolgálják. A halmozott mondatrészek („*néma, hallgató világok*”), az alliterációk („*hát hallgatok*”), a figura etymologica („*nyugalma nyugtat*”), az anafora („*ha kell, zuhanó lángok közt varázslom / majd át magam, de mégis visszatérek; / ha kell, szívós leszek, mint fán a kéreg*”) a versszöveg meghatározó poétikai eszközei.
- A költemény sorvégei olykor bravúros páros rímekben csendülnek össze (*parázson – varázslom, hullám – hull rám*).

Minden, a feladatkiírásnak megfelelő, a javítási-értékelési útmutatótól eltérő, de a szövegre épülő, helytálló értelmezés elfogadható!

MELLÉKLET

A szövegalkotási, a nyelvhasználati, nyelvhelyességi hibák jelölése

A szaktanár az előforduló hibákat piros tollal javítja. Ceruzás bejegyzések, jelek a dolgozatokban nem hagyhatók.

- tartalmi hiba: _____
- szerkesztési hiba: - - - - -
- szórend, mondatrend: a helyes sorrendet függőleges vonalakkal és a szavak fölé írt számozással jelöljük. A bekezdések sorrendjét a margón számozással jelöljük.
- logikai hiba, ugrás a tagmondatok, mondatok vagy bekezdések (a szöveg nagyobb egységei) között: →, ←, ↑, ↓
- logikai vagy nyelvi ellentmondás: ↔
- nyelvhasználati, nyelvhelyességi és stílushibák jelölése hullámos vonallal történik:

~~~~~

Az egymást követő mondatokban folyamatosan jelentkező, ismétlődő hibák esetében a hullámos vonalat a margón, függőlegesen kell kitenni.

- hiányzó bekezdés jele: fordított Z betű
- fölösleges bekezdés (álbekezdés) jele: áthúzott fordított Z betű
- szövegbeli hiány jele: √
- a feladatkiírás szempontjából releváns tartalmi elem jelölése: ✓

A helyesírási hibák jelölési formái

- súlyos hiba: 2 vagy 3 vonalas aláhúzás (az aláhúzás fejezze ki a hiba pontértékét)
- enyhe (egyéb) hiba: 1 vonalas aláhúzás
- egybeírás jele: függőleges vonás alul-fölül domború félkörrel:
- különírás jele: függőleges vonás alul-fölül homorú félkörrel:
- A helyesírási hibák jelölése tájékoztasson a hibák minősítéséről is. A könnyebb összeszámolás végett a hibapont a hibával egy sorban a margón jelölhető.

A helyesírási hibák értelmezése és minősítése

- A helyesírás értékelése az érettségi írásbeli vizsgán 2017 májusától A magyar helyesírás szabályainak 12. kiadása alapján történik.
- Ismétlődő hibákra csak az első előfordulás alkalmával adható hibapont. Csak az ugyanabban a szóban előforduló megegyező hiba számít ismétlődő hibának. Ugyanazon toldalékok hibás írása különböző szavakban nem ismétlődő hiba.
(A központosítási hibák minősítését l. alább.)
- A közkeletű szó fogalma bizonyos fokig környezet- és műveltségfüggő. Megítélésében meghatározóak a középiskolai tanulmányok, ugyanakkor a vizsgatárgy szakszókincse közkeletűnek tekintendő (pl. metafora, motívum, szimbólum, avantgárd, ars poetica).
- A nyelvhelyességi hiba nem helyesírási hiba (pl. *-ban/-ben* és *-ba/-be* határozóragok keverése).
- Az idézetekben elkövetett helyesírási hibákat a javító tanár ugyanúgy súlyos és egyéb hibák közé sorolja, ha a vizsgázónak volt lehetősége az idézet szövegének ellenőrzésére. Ha a vizsgázó emlékezetből idéz, és esetleg téved, hibáit az enyhe hibák közé kell sorolni. A költői-írói helyesírás átvétele a tanuló saját szövegében nem hiba, ha az idézet szó szerinti és idézőjellel jelölt. Amennyiben az idézet jelöletlen és/vagy tartalmi idézet, akkor az előforduló hibákra a hibának megfelelő hibapontszámot kell adni.
- A helyesírási hibákat a szövegértési és a szövegalkotási feladatokban együttesen kell figyelembe venni.
- A vizsgadolgozat a helyesírás és az íráskép szempontjából nem értékelhető, azaz 0 pont, ha:
- az érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladatot a vizsgázó nem oldotta meg, vagy a megoldása terjedelme kevesebb, mint 12 szó
ÉS

- a műértelmező szövegalkotási feladatot nem oldotta meg, vagy a megoldása terjedelme kevesebb, mint 40 szó

ÉS

- a javító tanár úgy ítéli meg, hogy a szövegértési feladatsorban a vizsgázói megoldások terjedelme összességében nem teszi lehetővé a helyesírás és az íráskép értékelését.

- Ha a vizsgázó a megírt szövegalkotási feladatban a kidolgozási idő alatt javítani akar, akkor a javítás szabályos módja: a dolgozatíró a javítani kívánt szót / szavakat áthúzza, a helyesnek vélt szót / szavakat pedig újra leírja.
- Az ékezethasználát pongyolának minősül, ha az egyezményes ékezetek helyett a vizsgázó egyéni jeleket használ. Az egyéni írássajátosságok nem mentesítik a vizsgázót a hosszú és a rövid magánhangzók megkülönböztetésének kötelezettsége alól.

A helyesírás típushibák pontozása

Megjegyzés: Az alábbiakban a súlyos hibáknak két típusát különböztetjük meg: az egyik 3 hibapontot, a másik 2 hibapontot ér.

Súlyos hiba (3 hibapont)

- mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban, (pl. *hallás, kommunikáció, reggel*)
- mássalhangzók kapcsolódásának hibás jelölése (teljes és részleges hasonulás, összeolvadás, rövidülés, nyúlás, kiesés (pl. *Ivett-tel, százszor, színpad, mondja, hallgat, egyes, gondtalan*)
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése közhasználatú tulajdonnevek (pl. *Magyar Tudományos Akadémia, Természet Világa*), melléknevek és egyelemű tulajdonnévből képzett melléknevek (pl. *francia, balatoni, vendéglátóipari, adys*) esetében
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása (pl. *lemegy, megy le, le fog menni, el tudja fogadni*)
- a *ly – j* tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékokban, az *ly – j* hiánya vagy kiejtés szerinti jelölése
- felszólító módú igealakok hibái

Súlyos hiba (2 hibapont)

- tagadószó egybeírása az igével, tagadott szóval, tagadott kifejezéssel
- magánhangzók időtartamának tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékokban (pl. *árbóc, búra, metafora, dicsér, kíváncsi, turista*); az *a-á* és *e-é* hangok felcserélése nem időtartamhiba, csak enyhe hiba)
- közhasználatú szavak elválasztása
- mondatkezdő nagybetű tévesztése

Enyhe (egyéb) hiba (1 hibapont)

- közhasználatú szavak/összetett szavak különírása, illetve szókapcsolatok egybeírása (pl. *csoda szép, nagy méretű, véghez visz; nyitvatartás (üzemidő), magyarszakkör, szabadvers, vendéglátóipari*)
- nem közhasználatú szavak súlyos hibái
- köznevek kezdőbetűjének tévesztése (pl. *világháború*)
- kezdőbetű tévesztése több elemből álló tulajdonnévből képzett melléknév esetében (pl. *New York-i, budapest – bécsi, Csokonai Vitéz Mihály-os*)
- betűtévesztés vagy felcserélés, betűkihagyás, szótagkihagyás
- a központozási hibák kivételével minden más, a súlyos hibák között nem felsorolt hiba

Központozási hiba (összesen maximum 4 hibapont)

A központozási hibák típusai:

- mondatzáró írásjelek hiánya vagy téves jelölése
- tagmondatok közötti írásjelek (ide soroljuk a közbeékelés jelölését is)
- mondatrészek közötti írásjelek hiánya vagy téves jelölése
- egyéb írásjelek hiánya vagy téves jelölése (pl. a címek, a megszólítás, az idézés írásjelei, sorszámnevek, dátumok írása, szavak és szórészek közötti írásjelek elmaradása, írásjel

indokolatlan átvitele új sorba, valamint minden olyan írásjel-használati hiba, ami az 1-3. típusba nem tartozik)

5, bármely típusú központosági hiba után 1 helyesírási hibapont jár. Központosági hibákra 4 hibapontnál több nem adható.

A helyesírási vizsgapont kiszámítása

A helyesírási hibapontok átszámítása vizsgaponttá úgy történik, hogy a javító tanár összegzi a súlyos, az enyhe és a központosági hibák hibapontjait, majd a következő táblázat szerint átváltja vizsgapontokra:

Hibaponthatár	Vizsgapont
0–2	8
3–4	7
5–6	6
7–8	5
9–10	4
11–12	3
13–14	2
15–16	1
17 –	0

Az íráskép értékelése

Adható összesen 2 pont a rendezettség, az olvashatóság és a kulturált forma (javítások, ékezethasználat kulturáltsága) alapján. A pongyola ékezethasználat hibái (az ékezetek egyéni vagy nehezen azonosítható módon jelölése) és a magánhangzók időtartamhibái nem moshatók egybe.

Teljesítményszintek:

- A dolgozat írásképe **0 pont**, ha az íráskép alig olvasható vagy a terjedelem nagy részében rendezetlen, vagy sok és kulturálatlan javítás van a szövegben, vagy a dolgozatíró az ékezetek szabályos jelölésére nem fordít figyelmet. A felsorolt hibatípusok közül egyetlen hibatípus megléte is 0 pontot eredményez, ha nagyszámú hiba fordul elő.
- **1 pont adható**, ha a dolgozat írásképe alapvetően rendezett, zömében jól olvasható, s a külső forma hibáinak száma (javítások, ékezethasználat rendezettsége) néhány hibánál nem több.
- **2 pont adható**, ha a dolgozat írásképe rendezett, végig jól olvasható, javításai szabályosak, és ékezethasználata követi a szabályos hangjelölést.